

đevni materijal, posebice zato što je kultura arhitekture počivala na sustavu suhozidne gradnje. Sve su konstrukcije morale biti izgrađene promišljeno i pomno jer nisu imale veziva. Autor naglašava da je u izgradnji važna konstrukcija neprave kupole i uporaba kvadratnoga korijena iz tri – neophodna radi postizanja konstrukcijske i ekonomske čvrstoće. Nadalje, autor opisuje konstrukcijsko načelo suhozida, što je popraćeno i slikovnim prilozima, a na kraju članka i fotografijama. Kamena suhozidna arhitektura u svojoj je osnovi različita na području Italije, Slovenije, Hrvatske i Grčke u konstrukciji pri uporabi kosoga svoda, u vanjskome obliku, a djelomično i u samoj uporabi. Naravno, i nazivi za takve građevine razlikuju se. Autor ističe kako se radi o različitim građevinama od jednakoga materijala i jednake gradnje, koje su zajedničke narodima koji se razlikuju u jeziku, politici i povijesti. *Hiška* postoji u Italiji i u Sloveniji (Služila je kao zaklon pastirima.), *kažun* u Istri, *komarda* na Krku, *bunja* u Dalmaciji i na njezinim otocima (Bunja ima više prostorija pa su prednje služile ljudima, a stražnje i manje za smještaj stoke.), *vrtujak* i *toreta* su na Korčuli, a *kućarica* u Konavlima. Grčki je *tholos* također služio kao štala za stoku. Autor navodi kako je najzanimljivija horizontalna poveznica između Šuplje gromile s kavkaskim i talijanskim sakralnim objektima s postupnim konzolnim načinom gradnje, koja se s okomicom križa u Šibeniku u Hrvatskoj, a za koji navodi da predstavlja i vremensku poveznicu.

Drugi dio časopisa *Ocjene, prikazi, izvješća* (171-420) čine gotovo dvije trećine časopisa. Nekima će se možda učiniti nepotrebnim toliko prikaza i izvješća. Međutim, kada se bolje pogleda, vidljivo je da to zapravo predstavlja malenu istarsku historiografsku jednogodišnju kroniku. Naime, nije riječ samo o pustome nabranjanju knjiga, zbornika, skupova, izložbi i ostalih događaja vezanih uz istarsku historiografiju nego i o prikazu svih tih događaja.

U ovome ih je broju navedeno 68. Ako je prikaz ili izvješće kojega događaja, knjige ili

skupa propušten, obično nađe mjesto u sljedećemu broju časopisa. Ovaj je dio časopisa važan za sve istarske povjesničare kao vijest o onome što se događa odnosno na čemu trenutno rade njihovi kolege i to ne samo u hrvatskome dijelu Istre nego i na području Italije i Slovenije, ali i drugih krajeva, a bave se istarskom poviješću. S druge strane, takva *Historia* predstavljat će ne samo literaturu nego i svojevršno obavijesno pomagalo pa i izvor za sve buduće povjesničare s obzirom da će na jednome mjestu moći naći ne samo sve što se određenih godina događalo na području istarske historiografije, nego i u kojemu je ona smjeru išla kao i koje su bile glavne djelatnosti i istraživanja istarskih povjesničara.

Na kraju se nalazi popis suradnika (421-462), koji je podugačak jer urednik nastoji okupiti bivše studente povijesti Filozofskoga fakulteta u Puli da putem izvješća, ocjena i prikaza i dalje ostanu aktivni pratitelji istarske historiografije. Zbornik izdaje Istarsko povijesno društvo, a suizdavači su Sveučilište Jurja Dobrile u Puli te Povijesni i pomorski muzej Istre.

Marija Mogorović Crljenko

Historijski zbornik, godina LXVIII., broj 1
(2015), 1-273 stranica;

Historijski zbornik, godina LXVIII., broj 2
(2015), 277-535 stranica

U izdanju Društva za hrvatsku povjesnicu u Zagrebu godine 2015. objavljena su dva broja časopisa *Historijski zbornik*. Prvi broj sadrži šest znanstvenih radova i počinje člankom *Early Modern Provincial Identity in the Border Area between the Venetian Republic and the Hereditary Lands of the Austrian Branch of the House of Habsburg* (1-14) Neve Makuc. Članak se bavi problemima stvaranja suvremenoga identiteta na graničnome području između Mletačke Republike i nasljednih zemalja austrijske grane Habsburgovaca

te raznovrsnim onodobnim historiografskim djelima koji su vrijedan izvor za proučavanje povijesti Furlanije i okruga Gorice.

Porta na kongresu u Karlovcu (1698.–1699.): kraj ad hoc diplomacije (15-30) rad je Marije Kocić i Nikole Samardžića. Na temelju istraživanja u arhivima u Londonu i u Beču te objavljenih dokumenata autori opisuju događaje koji su prethodili Miru u Srijemskim Karlovcima naglašavajući politički i diplomatski položaj onovremenih europskih sila. Središnji dio rada posvećen je samome Kongresu u Srijemskim Karlovcima te se detaljno raščlanjuju odrednice vezane uz njegovo sazivanje, tijek rada i djelovanje osmanskih predstavnika u mirovnim pregovorima.

Potom slijedi rad Zdravka Matića i Frane Stojića *Moritz Merz, od Pilsena do Zagreba. Životni i ratni put jednog austrougarskog časnika* (31-51). Na temelju arhivskoga gradiva autori su rekonstruirali život Moritza Merza od najranijega djetinjstva do njegova školovanja i bogate vojne karijere. Drugi dio rada posvećen je završetku Merzove vojne karijere, njegovoj službi u željeznici i obiteljskome životu.

Članak *Karlovac 1945. – prvi mjeseci poslije rata, obnova i organizacija grada* (53-71) rad je Lidije Bencetić u kojemu opisuje stanje u Karlovcu nakon završetka Drugoga svjetskog rata, obnovu grada i gradske infrastrukture te strukturu vlasti. Autorica obrađuje i temeljne odrednice koje su obilježile socijalno-kulturni život s naglaskom na probleme prehrane i zdravstvene zaštite stanovništva.

Zdenko Radelić u članku *KPJ i sigurnosno-obavještajni sustav u Hrvatskoj (1941.-1951.)* (73-105) govori o počecima sigurnosno-obavještajnoga sustava i progovara o problemu nedostatka dokumenata prilikom istraživanja. Opisuje razvoj sigurnosno-obavještajnoga sustava u ratnome razdoblju i promjene koje su uslijedile nakon rata.

Posljednji članak *Bojkot Olimpijskih igara u Moskvi 1980. godine* (107-139) rad je Ivana Bačmaga. Autor analizira uzroke, razvoj i posljedice američkoga bojkota Olimpijskih igara

u Moskvi kao i reakcije međunarodne zajednice na navedeni čin. Također, osvrnuo se i na položaj Jugoslavije između dva svjetska bloka (američkoga i sovjetskoga). Posljednji redci posvećeni su i samome sportskom natjecanju s naglaskom na uspjehe jugoslovenskih sportaša.

U rubrici *Historiografija* (141-174) nalazi se članak Zvonimira Stopića pod nazivom *Prikaz znanstvenih istraživanja o Drugome svjetskom ratu u NR Kini* (143-164) u kojemu je predstavljen doseg i sadržaj istraživanja tema o Drugome svjetskom ratu u NR Kini (povijesna pozadina istraživanja, časopisi, znanstvene institucije, radovi i posebna područja interesa).

Potom slijedi izvješće *Nagrade na području historiografije* (165-174), koji je posvećen dobitnicima strukovne nagrade na području historiografije za 2014. godinu – Nagrada za životno djelo, Nagrada za monografiju, Nagrada za popularizaciju povijesti, Nagrada za diplomski rad te Nagrada stranome povjesničaru.

Rubrika *Javna povijest* (175-200) donosi članak Gorana Hutinca *O zlouporabi vojne povijesti iz vremena Drugog svjetskog rata ili kako Vojna povijest prešućuje ono što uredniku i autorima nije po volji* (177-194) nakon čega slijedi članak *Kad povjesničari ne žele, a novinari ne razumiju – komentar poljudske svastike, povika Za Dom spremni i članka D. Kuljiša o ustašama* (195-200) autora Gorana Miljana.

Slijedi rubrika *Ocjene i prikazi* (203-243) gdje se nalaze prikazi trinaest novih i za hrvatsku historiografiju relevantnih izdanja. Rubrika *Znanstveni i stručni skupovi* (245-259) donosi pet izvješća sa skupova i radionica održanih koncem 2014. i tijekom 2015. godine, dok se na samome kraju nalazi *In memoriam* (261-273) posvećen Ljubomiru Antiću, Mieczyslawu Tantyju, Carlu E. Schorskeu i Peteru Gayu.

Drugi broj časopisa u rubrici *Članci* (277-364) sadrži četiri znanstvena rada, a počinje člankom Mirele Krešić i Monike Rakitičan

Primateljstvo u Hrvatskoj i Slavoniji 1876.–1918.: zakonodavni okviri ustroja primaljske službe (277-295). U radu se, s naglaskom na normativni okvir, opisuju temeljne odrednice vezane uz organizaciju zdravstva, a u okviru njege i primaljstva u Hrvatskoj. Detaljno se opisuju osnivanje Primaljskoga učilišta u Zagrebu, obrazovanje primalja, njihovo djelovanje i problemi s kojima su se susretale tijekom svoje službe.

Kultura smrti u Zagrebu. Društvo prijatelja za podizanje krematorija Plamen (297-322) članak je Filipa Šimetina Šegvića u kojemu, kao što i sam naslov sugerira, analizira kulturu smrti i odnos prema mrtvima u Zagrebu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Opisuje promjene koje su uslijedile u Zagrebu s naglaskom na osnivanje krematiškoga pokreta *Plamen*, posebice naglašavajući političke, kulturne i intelektualne rasprave o gradnji krematorija u Zagrebu.

Željko Krušelj autor je članka *Mehanizam političke kontrole nad omladinskim tiskom u socijalističkoj Hrvatskoj na primjeru Poleta (1976.–1990.)* (323-349). Autor piše o pokretanju omladinskoga tjednika *Polet*, političkim pritiscima na uredništvo tjednika i razlozima čestih smjena uredništva.

Članak *Zdravstveni odgoj u hrvatskom školstvu 2012./2013. i građanski neposluš* (351-364) rad je Ivane Cvijović Javorine. Autorica se osvrće na pitanje uvođenja zdravstvenoga odgoja u osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Detaljnije analizira četvrtu točku Kurikuluma zdravstvenoga odgoja, poznatu kao "Seksualni odgoj", kao i reakcije koje je navedena točka izazvala u društvu. Nastavlja s reakcijom udruge GROZD na navedeni kurikulum i način njihova djelovanja u javnosti.

Slijedi temat pod nazivom *Povijest emocija* (365-408), koji započinje uvodom Branimira Jankovića (367-375), a koji predstavlja izvješće s okruglog stola *Povijest emocija: pomodni trend ili interdisciplinarna platforma?*, koji se održao u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 13. svibnja 2015.

na Festivalu povijesti *Kliofest*. Autor piše o ulasku povijesti emocija u svjetsku, pa tako i hrvatsku, historiografiju i općenito o interesu za navedenu temu među povjesničarima ali i stručnjacima iz drugih znanstvenih polja. U nastavku tematskoga bloka nalaze se izlaganja s navedenoga okruglog stola, koja započinju radom *Povijest djetinjstva u srednjem vijeku i povijest emocija: osjećaji roditelja prema djeci kao primjer istraživačkog pristupa temi osjećaja u prošlosti* (377-381) Zrinke Nikolić. U svome se izlaganju autorica osvrnula na početke proučavanja tema djetinjstva i djece u medijevistici spomenuvši kapitalna djela svjetske medievistike. Također, naglasila je i hrvatske autore koji su u radovima analizirali položaj djece u srednjovjekovlju.

Drugi rad tematskoga bloka jest djelo Monice Priante *Povijest emocija i smrt. Primjeri iz talijanske historiografije* (383-388). Središnja tema izlaganja bila je kulturalna povijest, a u okviru nje povijest smrti i emocija vezanih u smrt (strah od smrti, proces žalovanja). Naposljetku, autorica se osvrnula i na pregled temeljnih djela o povijesti emocija u talijanskoj historiografiji.

Slijedi rad Zrinke Blažević *Povijest emocija: pomodni trend ili interdisciplinarna platforma?* (389-394) u kojemu autorica progovara o događajima s početka tisućljeća koji su utjecali i na promjene u pristupu historijskoj znanosti. Osvrnula se na povijest emocija od najranije do suvremene historiografije te piše o popularizaciji povijesti emocija.

Model proučavanja i izazovi povijesti emocija – skica (395-4002) rad je Mirka Sardelića u kojemu naglašava problematiku definiranja emocija. U nastavku govori o problemu terminologije i neusklađenosti jezika kao i problemu prijevoda termina. Autor progovara i o problemu kategorizacije emocija i razvoju raznih teorija emocija. U završetku rada bavi se utjecajem medija na emocije te centrima za proučavanje emocija i njihovoj budućnosti.

Posljednji u nizu radova jest tekst Ivane Brković *Književnost i emocije – istraživačke smjernice* (403-408) u kojemu se autorica

bavi odnosom emocija i književnosti. Autorica navodi promjene do kojih je došlo u pristupu istraživanja emocija i književnosti te ističe suradnju književne znanosti i psihologije u istraživanju, ali i suradnju s drugim znanostima.

U nastavku tematskoga bloka o povijest emocija nalazi se rubrika *Ocjene i prikazi* (409-428) u kojoj se nalaze prikazi triju monografija koje se bave proučavanjem emocija u prošlosti. Potom slijedi cjelina *Povijest emocija: diskusija* (429-436), koja sadrži rad Josipa Vučkovića *Pasijska priznanja kao „ljubavna“ prenja?*, koji predstavlja kritički osvrt na prilog posvećen čitanju hrvatske srednjovjekovne drame iz perspektive povijesti emocija Ivana Missonija. U rubrici *Povijest emocija: prijevod* (437-458) nalazi se prijevod članka Barbare H. Rosenwien *Problemi i metode istraživanja povijesti emocija*.

U nastavku slijedi rubrika *Ocjene i prikazi* (461-479) posvećena suvremenoj historiografiji, dok se u rubrici *Časopisi, zbornici*

i knjige (480-520) nalaze prikazi četrnaest monografija, zbornika radova i časopisa. Rubrika *Znanstveni i stručni skupovi / Izložbe* (521-528) donosi tri izvješća – dva s međunarodnih znanstvenih skupova te jedno s otvorenja dviju izložbi u Beču. Posljednja rubrika *In memoriam* (529-535) posvećena povjesničarima Petru Selemu, Dušanu Bilandžiću i Sarah A. Kent.

Raznovrsnom tematikom i razdobljem od srednjega vijeka do suvremene povijesti časopis *Hrvatski zbornik*, suradnjom s domaćim i stranim povjesničarima, donosi velik broj kvalitetnih članaka. Uz tematsku cjelinu *Povijest emocija* časopis se bavi aktualnom temom koja je prisutna kako u svjetskoj, tako i u hrvatskoj historiografiji. Dugogodišnja tradicija izdavanja časopisa i stečeno iskustvo jasno su vidljivi pregledom časopisa te je *Historijski zbornik* još jednom uspješno izvršio svoju zadaću prikazivanja povijesti na aktuelan i kvalitetan način.

Ružica Gelo